

Látogatás a Brooks Observatóriumban

Abban a szerencsében volt részem, hogy amerikai tartózkodásom során egy délutánt John E. Bortle otthonában tölthettem. Én is azon amatőrök közé tartozom, akik rendszeresen küldik észleléseiket az AAVSO Circular számára. Elutazásom előtt Mizser Attila a lelkemre kötötte, hogy feltétlenül látogassam meg "BRJ"-t (ez az AAVSO-névkódja). Levelemre nem várt gyorsasággal jött a válasz; nagyon szívesen lát, de kevés az ideje, ráadásul lakhelye nem érhető el tömegközlekedési eszközzel, csak autóval, amivel én -- pláne Amerikában! -- nem rendelkezem. Végülis egy New Jersey-ben élő rokonom vitt el Stormville-be. Az odaút 2--2,5 órát vett igénybe. A házat nagyon könnyen megtaláltuk. Néhány másodperc múlva egy zömök, középkorú férfi jött elénk és megpróbálta kiejteni nevemet, ami végül Zaleszaknak sikerült. Először a nappaliba vezetett minket, majd itallal kínált. Az első néhány perc általános beszélgetéssel telt, miközben egyre jobban furdult a kíváncsiság: hol lehet az a W. R. Brooks Observatory? Így kezdődött beszélgetésünk csillagászati része:

Zal: És hol vannak a távcsövek? Az utcáról nem láttam egyetlen kupolát sem!

BRJ: Hát, az utcáról nem is látszanak, mivel a ház mögött, a kertben helyeztem el összes távcsövet. De menjünk és nézzük meg őket!

(Kimentünk a hátsó teraszra, ahonnan már látható volt három épület, és a teraszon egy 20x120-as japán binokulár, 3 fokos látómezővel...)

BRJ: Ezzel a binokulárral szoktam üstökösöket keresni és észlelni a hajnali égen, mivel a terasz keletre néz. Sajnos New York fényei már annyira zavarnak, hogy fel kellett hagynom az üstökös vadászattal.

Zal: Fedeztél már fel üstökösöt?

BRJ: Sajnos még nem sikerült.

Zal: Látom, nagyon öreg ez a műszer. Hogyan sikerült hozzájutnod?

BRJ: Ez a binokulár kb. 45 éves. Egy japán hadihajóról vásároltam 800 dollárért. Látod, a cég neve is NIKKO, ma már NIKON néven fut. Annak ellenére, hogy öreg, nagyon meg vagyok elégedve vele. Ma reggel is ezzel néztem a Machholz-üstökösöt. De nézzük meg a többi távcsövet is!

(Odamentünk a középső kupolához, melyben egy Schmidt-kamera rejtőzik.)

BRJ: Ez egy 20 cm-es Schmidt-kamera, amelyet a Meade cégtől vásároltam. Fényereje 5,6.

Zal: Milyen filmet használsz, és mennyi a kamera határmagnitúdója?

BRJ: Kb. 6 perces expozícióval elértem a 16 magnitúdót. Kodak 2475 filmet használok, egy 24 képes tekercs 2-3 dollárba kerül.

Zal: Milyen érzékeny ez a film?

BRJ: Normálisan 100 ASA, de hiperszenzibilizálással 1000 ASA-ig el lehet vele menni.

(A bal oldali épületben van a legtöbbet használt műszer. Ahogy a házikó szétnyílik, a lenyíló oldal-falakból lesz az észlelőtér padlója.)

BRJ: Ez egy 32 cm-es Newton-reflektor, változókra és üstökösökre használom. A tükröt Coulter gyártmányú, 1971-ben vásároltam. A távcső többi részét magam készítettem. A cső keménypapír, műanyaggal impregnálva. A határmagnitúdó 15,5. Eddig megközelítőleg 80 ezer változóészlelést készítettem vele és 131 üstökösöt figyeltem meg.

(Miközben átmertünk a harmadik épülethez, összeszámláltam, hány üstökösöt láttam eddig, de huszon-egynéhánynál nem jutottam tovább...)

BRJ: Ebben a letolható bódében van a legnagyobb távcsővem, egy 50 cm-es Dobson-szerelésű Newton-reflektor. Havonta csak egyszer használom. A tükröt Michael Mattei (Janet Mattei férje) csiszolta. A távcső többi részét szintén magam építettem. A határmagnitúdó ezzel 16,5.

Zal: Melyik volt a leghalványabb üstökös, amit ezzel láttál?

BRJ: 14,0 magnitúdós volt, de nem emlékszem a nevére...

(Készítettem néhány felvételt a műszerekről, majd visszamentünk a nappaliba, folytatni a beszélgetést. Arra kértem, mondja el, mi a foglalkozása, hogyan került kapcsolatba a csillagászattal stb.)

BRJ: Először talán a munkámról. Tűzoltó parancsnok-helyettes vagyok Scardale városkában, ami innen 70 km-re van. A szolgálatban néhány napos, utána elég sok a szabad időm, így van időm a csillagászatra.

Zal: Én azt hittem, "profi" csillagász vagy.

BRJ: Nagyon sokan hiszik ezt. Jövőre már nyugdíjba mehetek, és még több időm lesz a csillagászatra, mely iránt 10 éves koromban kezdtem el érdeklődni. Első nagy élményem az Arend-Roland üstökös volt, amely 1957-ben volt látható, három hónappal később pedig a fényes Mrkos-üstökösben gyönyörködhettem. Ez a két égitest annyira megfogott, hogy

azóta is rendszeresen észlelem az üstökösöket. A változást csak 1963-ban kezdtem. Közben más dolgokat is észleltem, de mindig visszatértem a változókhöz és az üstökösökhöz. Eddig öt teljes napfogyatkozást láttam. Hát ennyit tudok elmondani magamról.

Zal: Melyik volt a legnagyobb üstökös-élményed?

BRJ: A West-üstökös, mivel nappal is láttam — szabad szemmel.

Zal: És a változók közül?

BRJ: Legjobban az EM Cyg-et szerettem észlelni, a legnagyobb élményt a TT Ari szolgáltatta. Folyamatosan észleltem, és mindig 10,5 magnitúdó körüli volt, míg egyszer csak eltűnt a 32 cm-es számúra. Odamentem az 50 cm-eshez, de azzal is alig láttam, mert telehold volt. Szóval, egyik napról a másikra 4-5 magnitúdót halványodott. Egyébként az első nő, amit észleltem, a V533 Her volt 1963-ban.

Zal: Gondolom, nagyon sok amatőrrel állsz kapcsolatban, sokan látogatnak meg.

BRJ: Igen, nemrég volt nálam Robert Evans Ausztráliából, és októberben újra eljön. De volt már itt Levy, Machholz és még nagyon sokan.

Zal: Egy változó- és egy üstökös-körlevelet is szerkesztesz. Honnan kapod az anyagot ezekhez?

BRJ: Az észlelések egy része saját, a többi a világ minden tájáról küldik. Magyarországról is sokat kapok. Az üstökösök pályaeleméit Cambridge-ből kapom, de van egy pályaszámító programom is, amit magam írtam.

Zal: Milyen az amatőrök és a profik kapcsolata az Államokban?

BRJ: A jó észlelők eléggé elismeretek, na persze nem a galaxisok spirálkarjait kutató "profik" körében. Nagyon sokszor megtörténik, hogy egy-egy hivatásos csillagász felhív és megkérdezi bizonyos dolgokat.

Zal: Milyen lapokban publikálsz?

BRJ: A Sky and Telescope-ban 1977 óta csinálom a Comet Digestet. De szoktam írni az Astronomyba, a The Astronomerbe is, és persze csinálom a saját körleveleimet.

Zal: A változóészleléseken kívül elfogadnál-e magyar üstökösadatokat is?

BRJ: Természetesen. Így lehetőség nyílna arra is, hogy jó minőségű magyar fotókat közölhessen pl. a Sky and Telescope.

(Végül összehasonlítottuk üstökös és változóészleléseinket. Megköszöntem vendégszeretetét és viszontszólásul meghívtam Magyarországra -- hiszen jövő évtől több ideje lesz pl. utazásra is...)

ZALEZSÁK TAMÁS

VENNÉK fókusznyújtót háromszoros vagy ennél nagyobb fókusznyújtással

Vécsei Attila
2750 Nagykőrös
Eötvös K. u. 12.
tel.: 20-51-805 v. 76-41-221

VENNÉK 11 cm-es szovjet Makszutow-teleobjektívhez szűrőt (vörös kivételével)

Iskum József
1041 Budapest
Tito u. 48.

ELADÓ finommozgással ellátott rezgésmentes tengelykereszt valamint "Solar Screen" napszűrő 5-20 cm-es átméretűhöz.

Réti Lajos
9023 Győr, Ifjúság krt. 51.

ELADÓ: 160/1000-es parabola tükör

Hódos László
1154 Budapest
Arany J. u. 113.

Kedvezményes optikák

Kész távcsövek

70/600-as parallaktikus Newton-reflektor állvánnyal, 30x-os és 60x-os okulárral (az igénylés sorrendjében vehető át, l. a fotómellékletet!) 2500 Ft

Nagy látómezejű 15x-ös kereső 57,5/190-es akromáttal 190 Ft
Földi és csillagászati távcső 43/150-es akromáttal 650 Ft
Földi és csillagászati távcső 30/125-ös akromáttal, f= 5 mm-es fordító okulárral 500 Ft
6x30-as felújított binokli 800 Ft

Lencsék

14/40-es akromatikus lencse okulárnak, képfordítónak 50 Ft
23/60-as akromatikus lencse okulárnak, képfordítónak 70 Ft
34/40-es akromatikus nagy látómezejű okulárkészlet 120 Ft
43/150-es akromatikus objektív 160 Ft
43/110-es akromatikus objektív 120 Ft
57,5/190-es akromatikus objektív 300 Ft
Egyszerű okulárlencsék különböző fókusszal 15-20 Ft

Készletek

30x-os Kepler- és 15x-ös Galilei-távcsőhöz 90 Ft
30/500-as objektív, okulárlencsék, 4 db műanyagtest leírással 90 Ft
Mikroszkóp rendszerű fordító okulárkészlet 80 Ft
Előcsiszolt korongpárok kivánt fókuszra; befejezéshez 600-as, 800-as por, cérium-oxid, segédtükör, okulárkészlet, A távcső házi készítése c. könyv:
150/1000, 1200, 1500 650 Ft
200/1000, 1200, 1500 950 Ft
(A tükröket elkészültük után levizsgáljuk, költségükre újraalumíniumoztatjuk.)
Okulárkészletek, lencsék és okulártest (f= 15, 10, 8 mm) 35 Ft

A rendeléseket 8-10 napon belül utánvétellel szállítjuk.
A rendeléseket dr. Kulin György névre kérjük,

1016 Budapest, Sánc. u. 3/b
vagy 1118 Radvány u. 10. címre.